

Asia: VN/8636/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi eräiden EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Teknologiateollisuus ry pitää EU:n kriittisiä raaka-aineita koskevan asetuksen (EU)1252/2024 toimeenpanoa välttämättömänä Euroopan teollisen kilpailukyvyn, puhtaan ja digitaalisen siirtymän sekä huoltovarmuuden vahvistamiseksi. Riippuvuuksien vähentäminen, toimitusketjujen monipuolistaminen ja kiertotalouden edistäminen ovat keskeisiä tavoitteita suomalaiselle ja eurooppalaiselle teknologiateollisuudelle. Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys luo kansallisen kehyksen asetuksen toimeenpanolle ja on lähtökohdiltaan perusteltu.

Teknologiateollisuus ry pitää myönteisenä, että esityksessä on pyritty toimeenpanemaan asetuksen velvoitteet ilman kansallista lisäsääntelyä ja että kansallinen liikkumavara on käytetty pääosin yritysmuotoisesti. On tärkeää, että Suomen kansallinen sääntely pysyy tiukasti EU-asetuksen edellyttämässä vähimmäistasossa. Tämä on edellytys tasapuolisille kilpailuolosuhteille sisämarkkinoilla.

Hallituksen esitys täydentää kriittisiä raaka-aineita koskevaa tiedonkeruuta ja valvontaa ja pienentää niiden saatavuuteen ja toimitusketjuihin kohdistuvia riskejä. Pidämme erittäin tärkeänä, että turvaamme raaka-aineiden esteettömän liikkuvuuden EU:n sisämarkkinoilla.

Markkinavalvonnan osalta Teknologiateollisuus ry pitää lähtökohtaisesti perusteltuna ratkaisua, jossa kriittisiä raaka-aineita koskevien tuotevelvoitteiden valvonta kytketään olemassa olevaan markkinavalvontajärjestelmään ja tuotesektorikohtaiseen vastuunjakoon. Yritysten kannalta on olennaista, että vastuut ja toimivaltasuhteet ovat selkeitä ja ennakoitavia. Hajautettu malli edellyttää kuitenkin viranomaisten tiivistä yhteistyötä ja yhtenäisiä tulkintalinjoja.

Teknologiateollisuus ry korostaa, että yritysten neuvonnan ja ennakkotulkintojen tulee olla yhdenmukaisia viranomaisesta riippumatta, jotta vältetään epäselvyydet ja päällekkäinen ohjaus.

Asetuksen mukaiset kestopagneetteja koskevat merkintä-, tietoväline- ja kierrätysisältövaatimukset koskettavat laajasti teknologiateollisuuden yrityksiä, mukaan lukien kone-, sähkö- ja elektroniikkateollisuus. Velvoitteet ovat osin teknisesti ja hallinnollisesti vaativia, erityisesti tuotepassien, tietojen pitkäaikaisen saatavuuden ja toimitusketjuista kerättävän tiedon osalta. Teknologiateollisuus ry painottaa, että viranomaisten viestinnän, ohjeistuksen ja sähköisten ratkaisujen tulee olla saatavilla hyvissä ajoin ennen velvoitteiden voimaantuloa. Yrityksille on varattava riittävästi aikaa järjestelmien ja prosessien sopeuttamiseen. Pidämme kuitenkin kestopagneettien saatavuuden monipuolisia ratkaisuja erittäin tarpeellisina Euroopan unionissa.

Kriittisten raaka-aineiden luettelon päivittämisestä päätetään asetuksen 4 artiklassa ja kriittiset raaka-aineet on luetteloitu asetuksen liitteen II jaksossa 1. Vaikka tässä toimeenpanoa ja valvontaa koskevassa hallituksen esityksessä ei ole kyse mainitun liitteen täydentämisestä, haluamme silti muistuttaa, että Suomen tulisi vaikuttaa Euroopan unioniin, jotta se palauttaisi kromin takaisin kriittisten raaka-aineiden listaan. Kromin maailmanmarkkinoiden saatavuus ja kriittinen merkitys on muuttunut merkittävästi vuoden 2017 jälkeen, jolloin se poistettiin luettelosta.

Teknologiateollisuus ry pitää hyvänä, että ympäristöjalanjälki-ilmoitusta koskevien velvoitteiden markkinavalvontaa ei tässä vaiheessa säädetä, vaan asiaan palataan myöhemmin, kun EU-tason sääntely täsmentyy. Tämä parantaa sääntelyn ennakoitavuutta ja vähentää riskiä päällekkäisistä tai keskeneräisistä velvoitteista.

Kiertotaloutta koskevien kansallisten toimenpiteiden osalta Teknologiateollisuus ry katsoo, että työ- ja elinkeinoministeriön nimeäminen vastuulliseksi viranomaiseksi on perusteltua. Kriittisten raaka-aineiden kiertotaloudessa on kyse paitsi ympäristöpolitiikasta myös elinkeinopolitiikasta, investoinneista ja uuden liiketoiminnan mahdollistamisesta. On tärkeää, että ohjelman valmistelussa hyödynnetään tiiviisti yritysten osaamista ja markkinanäkemyksiä ja että toimenpiteet tukevat teknologianeutraalia innovaatiotoimintaa, eivätkä lukitse ratkaisuja ennenaikaisesti.

Teknologiateollisuus ry pitää myönteisenä, että kaivannaisjätteitä koskeva alustava taloudellinen arviointitutkimus on säädetty informatiivisesti eikä sen laiminlyöntiä esitetä rangaistavaksi. Tämä on linjassa asetuksen tavoitteiden ja hallinnollisen taakan minimointia koskevien periaatteiden kanssa. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että arviointitutkimusten sisältöä ja laajuutta koskeva ohjeistus on selkeä ja oikeasuhtainen, jotta velvoite ei muodostu käytännössä kohtuuttomaksi erityisesti pienemmille toimijoille.

Kansallisen etsintäohjelman ja käytöstä poistettuja kaivannaisjätteen jätealueita koskevan tietokannan osalta Teknologiateollisuus ry pitää Geologian tutkimuskeskuksen roolia luontevana ja

asiantuntemukseen perustuvana. Näiden tietopohjaisten toimien onnistuminen on keskeistä, jotta Suomi voi hyödyntää raaka-ainepotentiaaliaan kestäväällä tavalla ja tukea investointeja arvoketjun eri vaiheissa. Samalla on huolehdittava siitä, ettei tietojen avoimuus vaaranna liikesalaisuuksia tai kansallista turvallisuutta. Lisäksi on tärkeä huomioida, että kyse on kartoituksesta, ei kohteellisesta etsinnästä eli malminetsinnästä, mikä on markkinaehtoista toimintaa.

Lopuksi Teknologiateollisuus ry korostaa, että EU:n kriittisiä raaka-aineita koskevan asetuksen toimeenpano on nähtävä osana laajempaa kokonaisuutta, johon kuuluvat myös lupamenettelyjen sujuvoittaminen, investointiympäristön ennakoitavuus ja osaavan työvoiman saatavuus. Kansallinen sääntely ei yksin ratkaise raaka-aineiden saatavuuteen liittyviä haasteita, mutta se voi joko tukea tai hidastaa teollisuuden kykyä vastata niihin. Tästä syystä on tärkeää, että toimeenpanoa seurataan tiiviisti ja että mahdollisiin ongelmiin voidaan puuttua joustavasti sääntelyä ja käytäntöjä kehittämällä.

Teknologiateollisuus ry pitää esitystä kokonaisuutena perusteltuna ja kannattaa sen jatkovalmistelua edellä esitetyin huomioin.

Koskela Akseli
Teknologiateollisuus ry